

LIBRIS

We know
books

Silvia Colfescu

MĂTUȘI FABULOASE
și alte istorioare
bucureștene
vechi și noi

ediția a II-a
revizuită și adăugită

EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2023

CUPRINS

MĂTUȘI FABULOASE ȘI ALTE ISTORIOARE BUCUREȘTENE UN CUVÂNT... SAU DOUĂ... DESPRE ACEASTĂ EDIȚIE	5
TANTE SANDA SAU TRIUMFUL SPIRITULUI ASUPRA MATERIEI	9
PRINȚI ȘI VOPSITORI	16
TANTE GRIGGIA SAU FEMEIA TUTUROR NEPOTRIVIRILOR	23
RODICA SAU VIAȚA SUB SEMNUL MOȘTENIRII	33
DOUĂ ZÂNE EUROPENE. ELENA MAMA	39
DOUĂ ZÂNE EUROPENE. ELENA FIICA	44
TANTOINETTE SAU ZILELE DE DUPĂ BANCHET	52
GICUȚU SAU DESPRE ATOTPUTERNICIA INSTINCTULUI DE SUPRAVIEȚUIRE	62
TANTE VALERIEENNE SAU BANALITATEA RIDICATĂ LA RANGUL DE ARTĂ	66
TANTE ZOE SAU DESPRE PERSISTENȚA DIABOLICĂ A ISTORIOAREI MORALE	83
SCURTĂ POVESTE CARE NU E O POVESTE, DESPRE O MĂTUȘĂ CARE NU PREA ERA MĂTUȘĂ ȘI DESPRE NIȘTE TACÂMURI DE ARGINT CARE NU ERAU DÉLOC DE ARGINT	94
UNCHIUL DE CATIFEA SAU TOTUL E BINE CÂND SE SFÂRȘEȘTE CU BINE	97
ISTORIOARĂ CU BUCUREȘTENI	105
CASA DE PE CHEI	108
CÂTEVA STRĂDUȚE BUCUREȘTENE. UN MICROCOSM	115
ALBUM DE FOTOGRAFII	123

TANTE SANDA SAU TRIUMFUL SPIRITULUI ASUPRA MATERIEI

Era urâtă. Zău așa, pur și simplu urâtă. Pocită, ce mai. Înaltă și costelivă. Avea un nas noduros, fața îngustă ca o lamă de cuțit, obrajii scofâlciți. Nasul îl moștenise (pe lângă alte bunuri) de la respectata ei bunică, o cucoană foarte amarnică. Pe deasupra, în vremuri imemorabile mai fusese și brunetă, și nu-i mai rămăsese din asta decât o negreață nesuferită pe chip. Părul cenușiu nu îmbunătățea aspectul general. Nici perlele de la gât.

Ei, cum putea femeia asta să cucerească imediat bărbații, femeile și copiii care-i ieșeau în cale, e un fenomen inexplicabil

pentru mine. Întotdeauna am considerat că tante Sanda întruchipa desăvârșit triumful spiritului asupra materiei.

Materia are, cum bine se știe, legile ei de fier. Sunt legi obiective, incontestabile, absolut deprimante. Pe de altă parte, și spiritul are legile lui, numai că acestea sunt mai maleabile, mai adaptabile, rămânând, din nefericire, tot atât de incontestabile ca și cele ale materiei: s-ar putea spune că nu sunt de fier, ci de oțel. Iar tante Sanda mânua legile spiritului cu o îndemănare drăcească. Spiritul primând asupra materiei, bătrâna cucoană reușea, atunci când voia, să

apără în ochii contemporanilor ca o regină. Nu numai o regină a frumuseții, ci de-a dreptul o regină încoronată, a cărei gustă prezență îi copleșește pe simplii muritori, îngenunchindu-i de admirație, respect și... imposibilă dorință. Ca o încarnare a spiritului ce se afla, avea și ea duritatea infinit maleabilă a oțelului.

Copila Sanda se născuse într-o familie de negustori foarte avuți. Ca atare, avusese parte în copilărie și în adolescență de tot ce presupune acest statut părintesc: bonă englezoaică, păpuși cu cap de porțelan, untură de pește, pensionul Choisy Mangâru, vara la vila de la Sinaia și din când în când Paris, Davos sau alte centre cultural-sportive ale Europei, de 10 Mai amuzante bătaii cu flori la Șosea. În logica acestei copilării, tinerețea nu putea să-i aducă decât un soț (englez), un apartament de lux (în cartierul select al Capitalei), o viață fără griji și un divorț fără regrete. Apoi, după eliberarea de arătosul soț („un bel animal” spunea ea 50 de ani mai târziu, uitându-se cu un dram de nostalgie la fotografia lui de pe comandă), viitoarea *tante*, pe atunci splendida Sanda, avusese ocazia să-și pună la punct capacitatea

de subjugare până la anihilare a celor din jur. Privirea ochilor ei spunea tot: era o leoaică.

Din păcate, logica vieții personale s-a ciocnit la un moment dat cu logica istoriei mondiale și, implicit, europene. Viața personală, mult mai fragilă decât istoria a cogeamite continentul, s-a spart în țândări. Englezul fost soț și-a luat tălpășița spre zări cu orânduirii mai stabile, la fel ca mulți dintre prietenii și admiratorii tinerei Sanda. Vila de la Sinaia a devenit pensiune pentru musafirii de stat și de partid, iar celelalte proprietăți ale familiei au fost puse la dispoziția poporului. În două dintre încăperile apartamentului de lux au primit repartitie o ardeleancă văduvă cu fetița ei de șase ani și un june solid, cu o slujbă pe cât de misterioasă pe atât de ușor de bănuț. La început, Sanda a subzistat vânzându-și din casă diverse bibelouri și alte fleacuri scumpe, la care nu ținea, precum și ceva mobile stil, pe care fusese obligată să le scoată din camerele în care locuiau acum reprezentanții clasei muncitoare. Era foarte fericită că, deși apartamentul fusese naționalizat, primise măcar permisiunea să rămână în propriul ei dormitor, și să folosească în

*Bătaia cu flori de la Șosea, de 10 Mai, era o tradiție în interbelic.
Bineînțeles că doamnele și domnișoarele de bonton n-ar fi lipsit niciodată de la această serbare.*

LBRIS

We know
books

comun cu ceilalți locatari holul, baia și bucătăria.

Avusese mai mult noroc decât aproape toți prietenii ei, care fuseseră alungați din casele lor, fără alte mofturi. După ce termină bibelourile disponibile, își găsi o slujbă. Sub cuvântul „documentarist” care o definea, se înșirau o serie de activități anodine, pe care Sanda le deprinse și le îndeplini cu strictețe până la vârsta de pensionare. Tot anodină era și înfățișarea pe care și-o compusese. Timp de 30 de ani, purtă la slujbă o mască fără culoare, care o făcea invizibilă.

Nu și acasă. În două săptămâni, ardeleanca văduvă și copila ei îi deveniră sclave. Junele solid scăpă de această soartă, nu pentru că așa ar fi dorit, ci pentru că avatarurile misterioasei sale slujbe îl purtau prin nebănuite meleaguri, astfel încât nu dădea pe la camera lui cu lunile.

Până în ziua pensionării, Sanda păstră pentru lumea exterioară înfățișarea de șoarece invizibil. Leoaica ieșea la iveală acasă. Își lua invariabil cina în holul comun, așezată solemn la masa florentină care supraviețuise cataclismelor, pe o față de masă scrobită, cu tacâmuri de argint și cristaluri de Baccarat,

între două lumânări aprinse în sfeșnice grele de argint, veghind la capetele mesei. Vecinele sclave erau onorate să asiste la ceremonie, stând respectuos în picioare și pândind prilejul de a-i face vreun mic serviciu.

Avea în dulapuri o inepuizabilă zestre de lenjerie din mătase naturală roz, cu broderii complicate: jupe festonate cu mătase, încrustate cu dantele spumoase de culoarea smântânii, combinezoane de satin, cu ornamente fine ca pânza de păianjen, pieptărașe brodate mărunț ca niște pajiști minuscule cu flori dese de câmp, un tezaur de capodopere pieritoare, pe care le schimba cu sfințenie în fiecare zi. Erau spălate și călcate cu egală sfințenie de vecinele ardelence, mai întâi de mama Veta, apoi de fiica Margareta, care, crescând, se declarase cu hotărâre demnă de acest privilegiu. Cine o vedea pe strădă pe modesta documentaristă, îmbrăcată în veșnicele haine banale în culori terne, n-ar fi bănuț în ruptul capului că pe sub această cochilie vag ponosită se dezlănțuie un asemenea vârtej de cochetărie și lux.

Leoaica a fost eliberată din cușcă în ziua pensionării. În acea memorabilă zi, tovarășa Sanda

își făcu apariția la slujbă îmbrăcată într-un taior amețitor de elegant, foarte sobru, urmată de sclavele casei purtând în mâini platouri încărcate cu delicatese nemaivăzute de colegii cu origine sănătoasă. Tratația a rămas în amintirea beneficiarilor ca unul dintre momentele de vârf ale existenței lor.

După care post-matura Sanda, acum numită cu respect de rubedenii „tante”, își arată întregii lumi adevărata față. Își plimba măreția pe scările blocului, culegea omagiile necondiționate ale precupeților din piață, primea ca pe un drept cuvenit venerația sectoristului, ba chiar condescinse să accepte funcția de vicepreședintă a comitetului de bloc, poziție de pe care emitea verdicte cu putere de lege nu numai în necazurile administrative, ci și în bunul mers al vieții familiilor din casă sau în frecuşurile dintre vecini.

Timpul care trecea nu făcea decât să sporească prestigiul decanei blocului. Puterea spiritului ei era atât de covârșitoare, încât, cu toată incontestabila ei urâțenie, era sărbătorită, la fel ca în tinerețe, ca o sublimă regină încoronată. Copiii o salutau respectuos cu „săru’ mâna”, bărbații se înclinau până la pământ

în fața ei, femeile o recunoșteau firesc ca pe o superioară și îi urmau sfaturile în orice împrejurare: la bucătărie, în sufragerie și în vizite, și chiar în pat. Numai adolescenții, cu lipsa de minte caracteristică vârstei, o luau în râs pe la spate, poreclind-o cu nevinovăție „babetă”.

Se părea că, în sfârșit, lunga ei viață o adusese la o calmă și completă victorie a spiritului asupra materiei. Dar oare ce dăinuiește pe lumea asta imperfectă? Revanșa materiei era aproape și victoria avea să depășească măsura îndelungii ei înfrângeri, catapultându-se în veșnicie.

Într-o bună zi, m-am trezit cu un telefon de la șeful ei direct, care-i era în același timp și adorator-șef, președintele comitetului de bloc, domnul Ioniță. Îmi comunica, panicat, că tante Sanda își pierduse cunoștința și căzuse în curte. Fusesse luată pe brațe și adusă în dormitorul ei, unde președintele o așezase personal în pat.

M-am repezit într-acolo. Am găsit-o pe tante Sanda în pat, înveșmântată într-o diafană cămașă de noapte roz, brodată demential cu mătase. Arăta mai pocită și mai strălucitoare decât oricând. Avea pe chip un zâmbet zburdalnic,

inexplicabil, de copilă care a făcut o șotie răutăcioasă. Mi-a făcut semn să vin aproape și mi-a șoptit confidențial:

– Mă-ntreb ce-o fi zis domnul Ioniță când m-a pus în pat.

M-am uitat nedumerită.

– Știi, m-a lămurit ea, când m-a dezbrăcat n-a avut cum să nu vadă că nu port chiloți.

Am înțepenit. Prin fața ochilor mi-au defilat șirurile de lenjerie fină care umpleau dulapurile. Și, într-o străfulgerare,

mi-am dat seama că, printre atâtea piese, nu văzusem niciodată chiloți. Am căscat gura cu un aer năuc.

– Nu, dragă, a continuat ea cu blândețe, nu port și n-am purtat niciodată.

A plecat în eternitate înfășurată într-unul dintre cele mai migălos brodate combinezoane ale ei și, bineînțeles, fără chiloți. Poate că asta ar putea fi socotită totuși ca o victorie finală a spiritului asupra materiei.

PRINȚI ȘI VOPSITORI

Țoată lumea îi spunea tante Marie. Era mică, subțire, cu părul alb amestecat cu fire negre, o chică viguroasă, care îi încununa creștetul cu o strălucire de argint vechi. Avea 86 de ani. Până la 84 umblase cu bicicleta prin București, circulând pe străzi fără să se intimideze de bolizii care vâjâiau pe lângă ea. Căpătase prin căsătorie un nume princiar, cel al unei familii care în secolul XVIII domnise în Țara Românească, nume pe care îl purta cu eleganță și simplitate, conștientă, atât cât trebuie, de valoarea lui istorică.

Trăia prin anii 1980 într-un demisol, în compania surorii ei,

tante Alexandra, purtătoare de asemenea a unui nume cu rezonanță domnească. Cele două bătrâne principese sporovăiau toată ziua pe franțuzește, zbierând, fără să-și dea seama, cât le țineau plămânii, întrucât erau amândouă aproape de tot surde.

Nepoții mai treceau pe la ele din când în când și le invitau la masă de sărbători, dar cel mai frecvent vizitator al lor era un șobolan, care ieșise într-o zi dintr-o gaură din podea, de după vasul de WC; incapabile să omoare vreo ființă vie, surorile îi oferiseră niscaiva pâine și coji de cașcaval și începuseră să

LIBRIS

MAESTRUL CURTII
M. S. REGINEI MARIA

We know

books

10. Oct. 1932

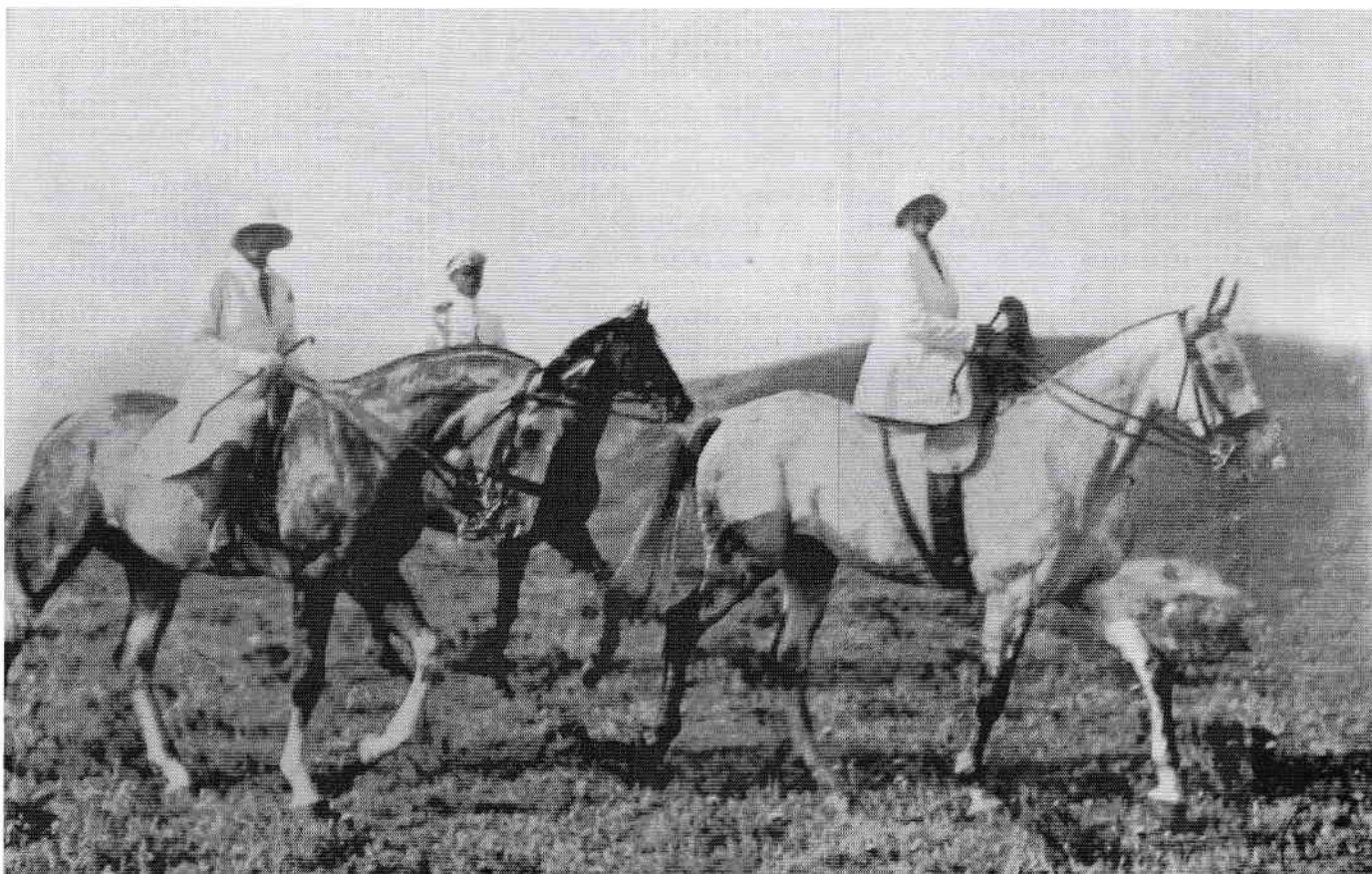
Prea stimată Doamnă

În acest moment stirea
de la M. S. Regina, te sunteți invitată
la Balcic (Ialovea) și cu mare regret
fără mine. M. S. vă așteaptă cât mai
grabnic și mai urât pentru că
vă rog din inimă să mi spune că

BAR
*

Invitație la Balcic

La plimbare pe cai, împreună cu Regina Maria

LBRIS

We know
books

Ce înseamnă un picnic regal? Valet, câțel, vas de argint cu flori și Rolls Royce

